ڕوداوەکانی ئێران.. عوسمانی حاجی مارف

ئێران خۆی لە بەردەم شەپۆلێکی نوێی ناڕەزایەتی گەرمدا بینیەوە، کە لە دژی ئابوری ڕۆژانەوە دەستی پێکرد، ناڕەزایەتییەکان بەهۆی دابەزینی بەهای دراو و بەرزبونەوەی خێرای تێچووی بژێویەوە بووە، کە ژمارەیەکی پێوانەیی شکاندووە.
ناڕەزایەتییەکان لە 28ی کانونی یەکەمی 2025، لە دوو بازاڕی گەورەی ناوەڕاستی تاران دەستیپێکردووە، ئەوەش دوای ئەوەی نرخی تمەن بەرامبەر بە دۆلار بۆ نزمترین ئاستێکی پێوانەیی دابەزی، فشارەکانی هەڵاوسانی توندتر کردووە و نرخی کەلوپەلی سەرەکی بەرزبۆتەوە، هەروەها بەرزکردنەوەی نرخی بەنزین لە سەرەتای مانگی کانونی دووەمدا بەشداری کردووە لە قووڵبونەوەی ناڕەزایەتییەکاندا.
پزیشکیان ساڵی ڕابردوو، هۆشداریدا لەوەی کە ڕەنگە بەهۆی کەمی ئاوەوە تەواوی تاران چۆڵ بکرێت، چەند مانگێکە لە یەک کاتدا بۆ چەند کاتژمێرێک کارەبا دەبڕدرێت، کەمی غازی سروشتی- کە کێشەیەکی گەورەیە بۆ بەرهەمهێنانی کارەبا- دەسەڵاتدارانی ناچارکردووە وێستگە پیشەسازییەکان دابخەن کە بە غاز کاردەکەن و کرێی کرێکارانی کارگەکان کەمبکەنەوە، هەروەها بەکارهێنانی نەوت لەبری غاز بۆ وێستگەکانی کارەبا، پیسبونی شارەکانی هێندە خراپ کردووە، کە زۆرێک لە خوێندنگاکان ناچاربوون زیاتر لە پێنجا ڕۆژ لە ساڵێکدا دابخرێن.
ئێران لە ماوەی ساڵی ڕابردوودا تووشی گورزی قەیرانی ئابوری بەرفراوان هات، داڕمانی دراوی پێش ناڕەزایەتییەکان، تەنیا ئەو پەڕەیە بوو کە پشتی حوشترەکەی شکاند، بۆیە تووڕەیی و ناڕەزایەتییەکان بەردەوام دەبن، تەنانەت ئەگەر ئەمەی ئێستا بەهەر جۆرێک لە سەرکوت و دەخالەت دامرکێتەوە، حەتمیە کە لە ئایندەدا سەرهەڵداتەوە، کۆماری ئیسلامی شایستەی خەڵکی ئێران نەبووە و نابێت.
بودجەی دارایی ساڵی ٢٠٢٦ کە پزیشکیان پێشنیاری کردبوو، تەنیا خوێی خستەتە سەر برینەکانی خەڵکەوە، چونکە دوای سێ ساڵ لە زیادکردنی موچە لەکاتی داڕمانی دراوی ئێران، داهاتی کرێکاران بەچەند قات کەمتر لە موچەی ساڵی ٢٠٢٣ شکایەوە، لە هەمانکاتدا ترس لە بەردەوامی ناڕەزایەتییەکان، پزیشکیانی ناچارکرد جارێکی دیکە نرخی بەنزین دابەزێنێت، بەڵام هێشتا کەمتر لە سەدا ٥ی ئەو

نرخانەیە کە لە وڵاتانی دراوسێدا دەبینرێن. ئێران ئێستا ساڵانە ٦ ملیار دۆلار بۆ هاوردەکردنی بەنزین خەرج دەکات، دیارە ئەو پارەیە دەتوانێت لەبری ئەوە زۆر شت بکات بۆ باشترکردنی دۆخە ترسناکەکانی کارەبا و ئاو، هەڵبەتە بەپێی پێشنیارەکانی حکومەت بۆ چاکسازی لە نرخەکانی ئاڵوگۆڕدا ناتوانێت باوەڕپێکراوبن، تەنها سودی بۆ کەسانێکی دیاریکراو دەبێت لە بازاڕدا، لە هەمان کاتدا کورتکردنەوەی ئەو سندوقەیان کە بڕیار بوو قەرەبوی ئێرانیە ئاساییەکان بکاتەوە بە تێچووی زیاتری کاڵاکان سەرکەوتونەبو، بۆیە سەیر نییە کە شەپۆلی ناڕەزایەتییەکان، تەشنە بکات و فراوانتر بێت، ڕژێمێک نەتوانێت ئاو، کارەبا، هەوای پاک، سووتەمەنی، یان کرێی باوەڕپێکراو دابین بکات، ناتوانێت پێداگری لەسەر بانگەشەی لێهاتویی بکات.
کاتێک بژێوی ژیان دەڕوخێت، زۆرەملێ دەبێتە ئامڕازی سەرەکی مانەوەی ڕژێم، بەڵام ئێستا سەرکردەکانی کۆماری ئیسلامی ڕوبەڕوی واقیعێک دەبنەوە کە سەرکوتکردن چیتر توانای گەڕاندنەوەی سەقامگیری دۆخەکە و قەیرانی ئابوری نیە، ئەم کێشەیە هەر بەردەوام دەبێت تا ئەگەر ناڕەزایەتیەکانی ئێستاش کۆنتڕۆڵ بکرێن، کە بە جۆرێکی زۆر مەترسیداری کوشتاری بە کۆمەڵ ناڕەزایەتیەکانیان دامرکاندەتەوە.
دروشمەکانی نێو ناڕەزایەتیەکان لە هەندێک بواردا فراوانتر بون، داواکاریە سیاسیەکانیشی لەخۆگرتووە، چونکە فشارە ئابووریەکان هاوکاتن لەگەڵ هەستکردن بە بێهیوایی، ئەگەری ئەوە هەبو ئاراستەی ناڕەزایەتیەکان بەرەو کۆتایی ڕژێم بڕوات.
سیستەمی ئاسایشی ناوخۆی ئێران کە لە لەنگەر گرتووە لە فەیلەقی سپای پاسدارانی شۆڕشی ئیسلامی، یەکەکانی بەسیج، یەکەی پاسەوانی تایبەت کە بەشێکە لە فەرماندەیی پۆلیسی کۆماری ئیسلامی ئێران، هەروەها ئامادەکرنی میلیشیاکانی حەشدی شەعبی عێراق بۆ کاتی پێویست، کە ڕاستەوخۆ لەلایەن ڕژێمی ئێرانەوە سەرپەرشتی و پشتیوانی دەکرێن.
تا ئێستا درزی گەورە لەناو ئامێری سەرکوت و زۆرەملێدا دەرنەکەوتووە، کارمەندانی پلە باڵاکانی IRGC و بەسیج هیچ دوودڵیەکیان نیشان نەدا لە تەقەکردن بۆ کوشتن، دوای ئەوەی عەلی خامنەیی فەرمانی سەرکوتکردنی خێرای دەرکرد، کە مەزەندەی کوشتارێکی بە شومار دەکرێت، ئەمەش کاریگەری لەسەر خاوبونەوەی ناڕەزایتیاکان داناوە.
بەڵام ئەوە ڕۆشنە کە توندکردنەوەی سەرکوت لەدۆخێکی ناڕەزایەتی زۆر فراواندا نیشانەری لاوازیە، لە کاتێکدا پەرەسەندنی ناڕەزایەتیەکان کۆماری ئیسلامی وەها ڕاتەکاند، ڕژێم هەستی بە

ناچاری کرد کە تاکتیکی قوربانی بەکۆمەڵ بەکاربهێنێت، کە هێشتا ژمارەی کوژراوەکان ئامارێکی ڕۆشنی نیە، کە باس لە چەندین هەزار و دەهەزار دەکرێت.
لە هەمانکاتدا خزمەتگوزاری ئینتەرنێت و مۆبایل و تەنانەت تەلەفۆنی زەمینیشی کردۆتە ئامانج، کۆماری ئیسلامی مێژویەکی بێوێنەی کارەساتی قیزەونی کوشتاری بەکۆمەڵی دانیشتوانی ئێرانی تۆمارکرد.
ڕژێم توانیویەتی لە قەیرانەکانی پێشوودا ڕزگاری بێت، ئەم جارەش بەو دڕند□ی□ی پیادەی کرد، کاریگەری دانا لە کپکردنی ناڕەزایەتیەکان، بەڵام توڕەیی خەڵک لە دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی وەها قووڵتر بۆتەوە و قڵشتی دروست کردووە، کە هەر ناڕەزایەتیەکی دواتر، بەبێ گیانی تۆڵە سەندنەوەی توند لە ڕژێم تێنا پەڕێت.
هەر بەهانەیەک دەیهێننەوە بۆ ئەو دڕەندەییەی بەرامبەر دانیشتوان کردیان، بە ناوی دەخالەتی ئەمریکا و ئیسرائیل و هەوڵدان بۆ هەڵگیرسانی جەنگێک، ناتوانن شەرعیەتی ناوخۆیی بگەڕێننەوە، یان داڕمانی ئابووری پێچەوانە بکەنەوە، هەروەها ناتوانن ئێران لە پارچەپارچەبون و ئەگەری هەڵگیرسانی شەڕی ناوخۆ بپارێزن، دانیشتوانی ئێران لێیان خۆش نابن.
هەڵگیرسانی شەڕی ناوخۆ، ئەو سیناریۆ کارەساتبارەیە کە دۆخی سیاسی ئێران دەباتە ئاستێکی ب□□اتر لە ناجێگیری و گێژاوی سیاسی، لە هەمانکاتدا بەرزبونەوەی ئاستی بەشێک لەو لایەنانەی تیا هەڵدەکەوێت، کە دەیانەوێت بە هێزی چەک و شەڕی ناوخۆ ناڕەزایەتیە جەماوەریەکان بە لاڕێدا بەرن، ئەو ئاراستەیە لەنێو خۆپێشاندەراندا بینرا، کە هەندێ لایەنی نا بەرپرس بەژیانی خەڵک، ڕیزەکانی خەڵکی ناڕازیان بە چەک بارگاوی کرد.
گومانی تیا نیە کە هەڕەشەکانی ترەمپ و هێرشی ئاسمانی ئەمریکا و هاوپەیمانان و لێدان لە بنکەی سەربازی و شوێنە پێشەسازیەکانی ئێران، تا هەڵگیرسانی شەڕ بۆ ڕوخانی کۆماری ئیسلامی، بەناوی فریاکەوتنی خەڵکی ناڕازی، جگە لە تێکدانی ئامادەیی بەرفراوانی ناڕەزایەتیەکان و وەلاتانی خەڵکی ئێران لە دیاریکردنی چارەنوسی خۆیان، نەک هیچ ئاکامێکی ئەرێنی بە قازانجی ناڕەزایەتیەکان و ڕاپەڕین ناداتو□، بەڵکو ئەمریکا دەیەوێت دەست□وەردان بکات بۆ بەرژەوەندی دەور و دەخالەت و نفوزی کۆنەپەرستانەی خۆی لە ناوچەکەدا، لەهەمانکاتدا هەوڵئەدات ئێران لە پەیوەند بونی بە روسیا و چینەوە دابیر□ت.
هەر پەیوەندیەکی دیپلۆماسی ئەمریکا لەم دۆخەدا لەگەڵ تاران بەستنەوەی ئێرانە بۆ ملکەچ بونی بە نەخشەو سیاسەتەکانی ئەمریکا

لە ناوچەکەدا، لە هەمانکاتدا هەوڵدان بۆ باڵادەستی ئیسرائیل بەسەر ناوچەکەدا، ئەو نەخشەو سیاسەتەیە، کە وەک بەشێک لە ئاراستەی ئەمریکا دەناسرێتەوە، تا قەڵایەک بۆ ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا جێگیر بکرێت، بەڵام ئەوەی جێگای سەرنجە نیازی ئیسرائیل پاکتاوکردنی دەوری ئێرانە لە ناوچەکەدا تا کۆتایی هێنان بەکۆماری ئیسلامی.

گوشارەکانی ئیسرائیل بۆ سەر واشنتۆن چیتر نهێنی نین، بژاردەی ڕووخاندنی ڕژێمی ئێران بۆ ئیسرائیل تا ئێستا لەسەر مێزە، کە ئامانج لێی نەک تەنیا تێکدانی توانا ئەتۆمیەکانە، بەڵکو تێکشکاندنی تاران و ترسی خۆلیسکاندن بۆ شەڕێکی نوێ هەیە، ناتانیاهۆ، داوای لە ترەمپ کردووە شەڕێکی لەو شێوەیە دەستپێبکات.

ئەمریکا پێی باشە سیستمی سیاسی ئێران بگۆڕدرێت، بەڵام لە ڕێگایەکەوە کە دووربکەوێتەوە لە دەستێوەردانی ڕاستەوخۆی سەربازی، لە هەمان کاتدا دەیەوێت لایەنێک دەسەڵات لە تاران بەدەستەوە بگرێت، گوێ لەمستی خۆی بێت وبگونجێ لەگەڵ دروشمی “ئەمریکا یەکەم”ە.

بۆ نمونە هەوڵەکانی واشنتۆن بۆ تێکدانی ڕژێمی ئێران بەبێ ئەوەی تێوەگلێت لە شەڕێکی سەربازی، ترەمپ باجی لەسەدا ٢٥ی بەسەر ئەو وڵاتانەدا سەپاند کە بازرگانی لەگەڵ ئێران دەکەن، وەک ڕێگەیەک بۆ دەربازبون لە بژاردەی شەڕی سەرتاسەری.

لەلایەکی ترەوە دەوڵەتانی کەنداو هەوڵ دەدەن پشتیوانی لە دانوستانەکانی نێوان ئێران و ئەمریکا بکەن، لە ترسی ئەوەی کە ڕوخانی حکومەتی ئێران ببێتە هۆی شەڕی ناوخۆ، ئەمەش دەتوانێت ئاسایشی تەواوی ناوچەکە زیاتر بخاتە مەترسیەوە، لە ئەزمونەکانی ڕابردوودا دەرکەوتووە کە بەرژەوەندیەکانی ئەمریکا و ئیسرائیل ئاسایشی وڵاتانی ناوچەکە و دانیشوانەکەیان تەواو فەرامۆش کردووە.

لەگەڵ چڕبونەوە و خەستبونەوەی ئەو بارگرژیە لە دۆخی ئێستای ئێراندا، پێم وایە ناڕەزایەتیەکانی ئێستای شەقامی ئێران، لانیکەم لە داهاتویەکی نزیکدا، توانای ڕووخاندنی ڕژێمیان نییە، بەجیا لە کەپ بونەوەی ناڕەزایەتیەکان لە ئێستادا، لە هەمانکاتدا خۆپیشاندەران دیدێکی ڕونیان بۆ سیستەمی دەوڵەتی دوای کۆماری ئیسلامی نیشان نەداوە، جگە لەوەش ئەو گروپە ئۆپۆزسیۆنانەی کە واشنتۆن پشتیوانیان دەکات، ئەوانەی پەیوەستن بە میراتی شا، نەک لە پشتیوانیەکی بەربەڵاوی جەماوەری بەهرەمەند نین، بەڵکو تۆمەتبارن بە خیانەت.

دیاردەیەک، کە ئاماژەیە بە لاوازی ڕژێمی ئێران، هەوڵی کردنەوەی کەناڵێکی دانوستانە لەگەڵ ئەمریکا بۆ کەمکردنەوەی گوشارەکانی ئەمریکا و ڕێگریکردن لە هێرشی سەربازی ئەمریکا، کە ڕژێمی ئێران

ترسی هەیە لێدانەکانی ب□ب□تە هۆی ڕووخانی ڕژێمەکەی.
کۆتایی هێنانی ڕژیمی ئێران، گەر لە ڕێگەی ئەم شەپۆلی ناڕەزایەتیانەشەوە ئەنجام نەدرا و دواتر گەر کۆماری ئیسلامی بیەوێت بە هاوکاری ئەمریکا بمێنێتەوە، دەبێت لە بنەڕەتدا پێکهاتەی خۆی بگۆڕێت، کە لانی کەم دەبێت کەسایەتیە سەرەکیەکانی کۆماری ئیسلامی دورخاتەوە.
ڕووخانی ڕژێمی ئێران بە مانای گۆڕانکاریەکی بەرفراوان لە ناوچەکەدا، کە پێچەوانەی ئەو ساتەیە کە کۆماری ئیسلامی دامەزرا.
ڕۆیشتنی ئێران لە کایەی نفوزی ئەمریکا لە دوای ڕوخانی شا لە ساڵی١٩٧٩دا، نەخشەی سیاسی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و ناوچەی کەنداوی عەرەبی گ□□□ی، لە ئەنجامدا ش□□□ی درێژخایەن و جۆری نوێی ململانێی سیاسی لێکەوتەوە. ئەمەش لە ڕێگەی سیاسەتی ڕژێمی کۆماری ئیسلامیەوە هەوڵی هەژمونی بوو بەسەر ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەڵام دۆخی ئێستا ئەوەی پێچەوانە کردووە کە دەبێتە سنورداركردن و شکستی گەورە لە کۆتایی هێنان بە هەژمونی ئێران لە ناوچەکەدا، کە درندەیی و کۆنەپەرستی سیاسەتی دژی مرۆڤانەی ئەمریکاو ئیسرائیل جێگەی دەگرێتەوە، ئەو دڕندانەی تا ئێستا حزبەکانی کوردایەتی مایەیان لەسەر دانا□و□.

عوسمانی حاجی مارف